

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefranklanih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za tiskarstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

Učiteljstvo pred novimi nalogami

Svet se nahaja danes na važni zgodovinski prelomnici. Slovenski narod je prav tako potegnen v ta usodni precep kakor vesoljno človeštvo. Vse vrednote postajajo problematične, dediščina, ki jo je sedanjí rod prevzel od svojih prednikov je v vsakem pogledu zelo dvomljive vrednosti. Razmere postajajo vse težje in težje. Prejšnja doba, kakorkoli razgibana in starejši učiteljski generaciji morda v slabem spominu, se kaže z razgledne ravni današnjega časa v pravcati idilični luči.

Vse breme borbe za vsakdanji kruh sta prevzela s trdno samozvestjo na svoja ramena posameznik in njegova družina. Brez posebne neposredne pomoči je stopala ta osnovna družabna celica skozi življenje: nje- na sreča in uspevanje sta bili v veliki meri odvisni od lastnega prizadevanja in podjetnosti. Skratka: vsa gospodarska in družabna ureditev je omogočala ljudem skromno kritje najnujnejših življenjskih potrebščin, večkrat jim nudila celo možnost razvoja in napredka na vseh življenjskih področjih.

S to gospodarsko konjunkturo sta stopila v življenje našega naroda tudi šolska obveznost in učiteljstvo kot poseben stan. V razmeroma kratki dobi je bilo ustvarjeno po Sloveniji gostoto kulturno omrežje; več tisoč kulturnih delavcev je zasedlo do zadnjega večjega naselja vse slovenske pokrajine.

Razmah moderne industrije in trgovine ter zmogoslavni pohod politične demokracije sta nujno zahtevala pismenost celokupnega naroda.

V ta razvoj, v to nujnost in v to službo se je pritegnila tudi osnovna šola in njen učitelj.

Potrebe moderne demokratične države so bile odločilne za njen nastanek; iste potrebe so ji narekovale tudi njene učne cilje in s tem v zvezi njene metodniče postopke. Tudi v svojem izvenskolskem delu je nastopal učitelj nujno kot otrok svoje dobe; z rodoljubno pesmijo in čitalniškimi akademijami je dvigal narodno zavest in zbiral ljudstvo v narodno-obrambni in borbeni organizaciji.

Gospodarski razvoj je v svoji zadnji predvojni fazi vsilil slovenskemu ljudstvu raznovrstne zadruge oblike gospodarske pomoči (kakor kreditne, konsumne, nabavljalne in zavarovalne zadruge), pri katerih je učiteljstvo po možnosti sodelovalo, in sicer skoraj vedno na najvažnejših mestih.

Kako je to danes vse drugače, kakšne usodne spremembe so se izvršile v par povojnih desetletjih na vsem delovnem področju podeželskega učiteljstva!

Današnje gospodarstvo je v razsulu, materialna podlaga našega naroda se sumljivo maje, vse bolj se bližamo času, ko bo skoraj sleherna slovenska kmetijska in obrtniška družina pogrešala najnujnejše življenjske potrebščine. Nekdanji ponosni gospodarstveniki so izgubili krmilo iz rok, ne vodijo več narodne usode, marveč iščejo z mrzličavim strahom sami vsemogočih »voditeljev«, ki naj bi jih privedli na zeleno vodo.

Zbegano ljudstvo se resignirano odpoveduje vsem demokratskim svoboščinam, pridobljenim v času gospodarskega blagostanja in to za skledo leče. Nove organizacijske potrebe vstajajo dnevno pred našimi očmi, umski in srčni kulturi se izpodredujejo življenjski živci, a naša šola vstraja še vedno s stoično samozvestjo na programu in metodah predvojnega konjunktura. Razdalja med njo in ljudskimi potrebami ter med njeno metodo in izsledki moderne pedagogike, pridobljenimi v zadnjem stoletju splošne šolske obveznosti je vsak dan večja, naša šola in njen učitelj postajata žalosten anahronizem v življenju naroda, ki v naraščajoči bedi izdaja za nju leto za letom težke milijone, pritrpane naravnost pri najpotrebnejših življenjskih nujnostih.

Vzgojni problem postaja življenjski problem povojnih narodov. Prisojstvom klavernemu zatonu liberalnega gospodarstva, a njegovo dete, šolo-učilnico skušamo že vso povojno dobo vzdržati pri življenju z umetnim hranjenjem, v nepopravljivo škodo na narodnem ozdravljenju in razvoju.

Mogočnejši in bogatejši narodi se niso ustrašili nikakih žrtev, da prilagodijo svoje šolstvo izpremenjenemu življenju, da si s sodobno vzgojo ustvarijo samostojen in življenjski sposoben narodni naraščaj. Pri nas usihajo sredstva iz dneva v dan, idejni pobud pa pričakujemo zaman od tistih mest, ki jim je poverjena skrb za sodobno šolstvo.

V takih časih sta življenjski optimizem in z njim združena požrtvovalnost edini izhod iz mrtvila in okostenelosti.

Ali moremo pričakovati, da bo slovensko učiteljstvo kljub težkim razmeram, v katerih živi in deluje, dvignilo svoj življenjski optimizem in borbenost do one mere, ki bi edina nam mogla jamčiti za vzgojno renesanco naše dobe? Tu stoji učiteljstvo pred najtežjo nalogo in to kot posameznik in stan.

Glavni odbor JUU pri ministru prosvete g. Dobrivoju Stošoviču

Beograd, 27. aprila 1937.

Danes dopoldne ob 9.30 je prosvetni minister g. Dobrivoj Stošovič sprejel v svojem kabinetu ves glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja s predsednikom tovarišem Ivanom Dimnikom na čelu.

Glavni odbor, ki je imel te dni sejo v Beogradu, je iznesel g. prosvetnemu ministru strokovne in stanovske želje v pogledu šole in učiteljstva. Posebno je poudaril težak materialni položaj učiteljstva, potrebo stalnosti, avtomatičnega napredovanja in zenačenja pravic učiteljev in učiteljic. Prav tako je iznesel potrebo svobodnega razvoja in dela stanovske organizacije na čisto stanovski podlagi v korist naroda in v službi kralja in domovine.

Gospod minister je zelo ljubeznjivo sprejel glavni odbor in se je seznanil z vsakim članom posebej. Na pozdravni predsednikov govor in iznešene probleme je g. minister pojasnil svoje gledanje na posamezna vprašanja in je še posebej poudarjal, da se dela na to, da učiteljstvo dobi stalnost in da se zboljša njegov gnotni položaj. V pogledu organizacije je poudaril, da se ministrstvo noče vmešavati v notranja vprašanja, dokler stoji organizacija na čisto stanovski podlagi.

Da bi se vsi člani glavnega odbora natančneje seznanili s prosvetno politiko kraljevske vlade, je dal gospod minister vsakemu članu svoj tiskani ekspozé iz Narodne skupščine in senata. Za tem se je najljubeznivejšje poslovil od vseh članov glavnega odbora.

Naša vas

Naša nekdanja vas umira. Kdor jo je poznal pred desetletji in jo opazuje danes, bo z žalostjo in sručenostjo videl bridko resnico. Ni treba, da bi bil človek črnogled, a še bolj nespametna bi bila vloga ptiča noja. Resnici je treba pogledati naravnost v oči, preiskovati vzroke te izpremembe in iti brez odlaganja na delo. Gotovo ni nastopila ta izprememba samo pri nas, ampak je v vzročni zvezi s svetovnimi pojavi, ki so vrgli svoje valove tudi na naše kraje. Vse to mora zanimati zlasti naš učitelj, ki moramo delovati med narodom. Delo v temi pa bi bilo popolnoma brezuspešno. Poznati moramo vse socialne, gospodarske in tudi duhovne spremembe, ki so se izvršile in se vrše še naprej v našem narodu. Pri nas je izšlo že nekaj del, ki raziskujejo te probleme za posamezne okolišče, nimamo pa še večjega dela, ki bi posegalo v tej zadevi dalje in globlje. Kaj takega ne bi zmoželi posamezniki, ampak le organizirana družba znanstvenikov s pomočjo dobro orientiranih sodelavcev, ki bi jim pripravljali material za posamezne kraje ali območja. Čuli smo že o nekkih pripravah za tako delo in prav skrajni čas je, da se tudi prične. Marsikomu, ki ima opraviti z narodom, bi se odprle oči in ne bilo bi mu treba v popolni temi iskati čisto kašpotov do narodove duševnosti. Koliko razočaranja, krivih sodb in drugih neprilik bi bilo s tem odstranjenih. Seveda bi tudi tako delo ne bilo za vse primere nezmožljiv vodnik, temveč le pripomoček za nadaljnje študije, a v mnogih primerih pa vendarle vesten svetovalec.

Razkroj naše vasi se je pričel že pred desetletji z nastopom liberalizma in klerikalizma. To je sicer moralo priti, vendar ni zapustil pri nas ne ta ne oni kakih večjih pozitivnih vrednot, ki bi bile vredne tolikih in takih žrtev, kot jih je zahtevala ta doba.

Pri nas je šel ta boj do skrajnosti kot malokje drugje. Zelo nam je to škodovalo zlasti v začetku vojne in med vojno, ko se je državotvornost ocenjevala tudi po politični pripadnosti. Mnogi so v teh časih bili prav po nedolžnem preganjanju, ker so politični nasprotniki kazali s prstom nanje, da jih je morala opaziti tudi vojaška oblast in storiti svoje. Šele skrajna vojna stiska je izpametovala že zadnji hip nepomirljive na-

sprotnike, ko je vsem tako rekoč že tekla voda v grlo. Žal, da je ta smisel za skupne narodne zadeve v novi državi tako hitro minula. Začel se je zopet oni stari, pri mnogih drugih narodih že preživeli boj, ki pa mnogo-krat ni temeljil niti na svetovnem nazoru, kot se tako rado poudarja v opravičilo, ampak so bili v ozadju vsi drugi, največkrat goli materialni interesi. Svetovni nazor je bil le krinka.

Vse te, rekli bi nenormalne razmere, so zadele tudi našo vas. Vaška skupnost je postala žrtev političnih hujskačev te in one baže, ki navadno niso imeli niti kakega trdnega in določnega svetovnega nazora, izvzemši duhovščino, pač pa za svoj nezmožljivi evangelij kak zmašen politični program. Tako je nastala kasta vaških mogotcev te in one stranke, ki je zaradi svoje materialne nadvlade zagospodovala tudi duhovno nad gospodarsko šibkejšo množico. Tip takih mogočnjakov je bil vaški gostilničar, trgovec, boljši obrtnik, dostikrat tudi bivši Amerikaneec, ki je prišel od tam čisto samosvoje ideje in sta mu bila duhovnik ali učitelj manjvredni bitji, saj nista pogledala izza domačega plota kot on. Z menjajočimi režimi so prihajali ti najbolj strupeni strankarji po vrsti na površje kot vaški oblastniki, župani, odborniki in podobno. Žal, da so imeli največkrat ravno taki ljudje odločilno besedo tudi pri šoli. Če je bil učitelj slučajno njih stranke, je še šlo, a tudi v tem primeru ne vedno. Ko je pa prišla druga stranka na površje, tedaj se je politično maščevanje preneslo tudi na čisto šolske zadeve. Tako se je zgodilo sredi Slovenije, da častiti odborniki niso hoteli napraviti pri šoli vodnjaka samo zaradi upravitelja, češ da jim je politično nasproten, dasiravno so priznavali njegovo vestnost pri pouku. Tako daleč seže slepa politična strast. — Seveda je oblast kljub temu ukazala napraviti vodnjak.

Taki kričeji primeri uče, da k čisto narodnim ustanovam ne spadajo zagrizenci in demagogi ne te, ne one stranke.

Naš pravi, preprosti kmet ni bil nikoli proti šoli. Proti so le oni, ki imajo oblast nad njim in svoje osebne interese. Kadar bodo ti iztrebljeni, tedaj zasijejo tudi šoli in pravemu narodu boljši časi.

Lir.

Šolske razmere v Sloveniji

Važne socialne in šolske naloge naše samouprave

I.

Anketa o reformi šolstva, ki jo je izvedla Zveza društev »Šola in dom« je pokazala na tri soglasno sprejete zahteve, ki so:

a) Depolitizacija šolstva z utemeljitvijo, da je šolstvo last vsega naroda, zato ne more služiti poedinim strankam in režimom ne šola ne učiteljstvo. V izpolnitve tega načela naj se loči prosvetna uprava od politične, kakor sta ločeni sodna in finančna uprava. Učiteljstvu na vseh vrstah šol naj se prizna stalnost na službenem kraju.

b) Demokratizacija šolstva naj se izvede v tem smislu, da se po duhu, ki naj vlada v vseh šolah, vzgaja mladina k pravemu demokratičnemu mišljenju; omogoči tudi socialno najšibkejšim, ako so nadarjeni, študij na vseh vrstah šol; uzakoni pravice roditeljskih svetov, da po načelu demokracije sodelujejo na vseh stopnjah s prosvetno upravo.

c) Avtonomija v šolski upravi je pogoj za hitrejši kulturni dvig našega naroda. Dnevne izkušnje so pokazale, da sedanja centralistična prosvetna uprava ne more vršiti uspešno vseh nalog, ki jih stavi nanjo naše šolstvo. To se je pokazalo pri izvajanju sedanjega zakona o narodnih šolah v pogledu učnih

načrtov, nastavitve učiteljstva, odpiranja novih šol in razredov ter v določanju učnih knjig in učil.

II.

Reformo šolstva zahtevajo življenjske prilike, v katerih živimo, in sicer reformo celotne organizacije našega šolstva ter pouka in vzgoje po sodobnih psiholoških, pedagoških in kulturnih potrebah. Takšno organizacijo šolstva, da bo vsakemu sposobnemu učenec odprta pot izobrazbe do univerze. Prehodi iz ene vrste šol v drugo naj bi bili čim lažji, da se omogoči še na višji stopnji učenecem prestop iz ene šole na drugo. Do dovršene pubertete t. j. 14. do 15. leta, naj bi bila šola enotna; šele v višjih razredih se začne postopna diferenciacija.

Glede pouka je potrebno, da se tudi na naših šolah neha s snovno preobremenitvijo, ki ubija duha in voljo. Vzgojajmo mladino v duhu človečnosti za socialno čuteče in aktivne državljane.

Skoki so v prosvetnem delu nemogoči, zato je treba vse reforme izvesti postopoma. Ustanove naj se poskusne šole in tudi novi tipi poskusnih šol ter nato splošno uvedejo

VSEBINA:

Učiteljstvo pred novimi nalogami.

Glavni odbor JUU pri ministru prosvete gospodu Dobrivoju Stošoviču.

Naša vas.

Šolske razmere v Sloveniji.

Banovinski učiteljski svet.

† Pevcu Vaku.

Splošne vesti. — Osebné zadeve. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

še tisti tipi šol in tisti načini pouka, ki po-kažejo v praksi najboljše uspehe.

Sami si moramo ustvariti svoje tipe šol in svoj način pouka, ker vsako posnemanje po tujih vzorih povzroča nasilje nad našo narodno bitjo.

Osnovna načela nove šole bi morala biti:

1. Domačnost, to je izhodišče vsega učnega in vzgojnega dela. Naše narodne kulturne vrednote naj oblikujejo našega otroka in njegove naravne sposobnosti in šele preko teh naj spoznava tuje kulture.

2. Socialnost, to je vzbujanje krepke zavesti skupnosti vsega naroda in človeštva ter čuta odgovornosti za napredek celotne narodne kulture v vseh njenih oblikah.

3. Delavnost, aktivnost je prirojena in privzgojena volja do samostojnega dela z duhom in roko. To je treba posebno poudariti, ker sedanja šola naravnost vzgaja k pasivnosti in posnemanju tujega dela, ker ne zaupamo lastnim močem. Vzbudimo v mladini zaupanje v lastnega duha in lastne sile, torej samodelavnost.

4. Zdravje in moč je pogoj življenjskih uspehov, zato je telesna vzgoja enako vredna umski.

Novi učni načrti naj bi upoštevali vsa ta načela.

III.

Pomožno šolstvo se mora izpopolniti, ako hočemo, da tudi duševno in telesno šibkejšo vzgojimo za koristne člane narodne skupnosti; še bolj pa, da s tem sposobnim omogočimo lažji napredek v šoli.

Na vsaki popolni ljudski šoli bi moral biti tudi razred za manj nadarjene. Imamo zavode za slepe, gluhome in moralno pokvarjene, ali že ti zavodi ne zadostujejo. Nujno je, da se ustanove še pomožne šole za učence, ki so bolni na pljučih, živih in tiste, ki imajo govorne hibe. V vseh državah se ustanavljajo tudi gozdne šole.

Stanje poslopij, v katerih so naše šole, je v večini primerov naravnost obupno. Poslopja naših ljudskih šol so stara in neprimerna, razen tistih, ki so bila zidana po vojni. Potrebno bi bilo, da se zgrade nove stavbe za meščanske šole in obrtno nadaljevalne šole, ker so te sedaj stisnjene v ljudskih šolah.

Tudi za srednje šole n. pr. v Ljubljani, še ni rešeno vprašanje prostorov, čeprav je bila lani v oktobru odprta III. dr. realna gimnazija za Bežigradom. Danes potrebujemo v Ljubljani tri popolne moške realne gimnazije, ker je približno vseh učencev 2700 in bi prišlo na vsak zavod okoli 900 učencev, kar je že preko zakonito določenega števila. Ker je določena za dečke sedaj samo I. in III. realna gimnazija in se II. postopoma spreminja v popolno deklško realno gimnazijo, bi morala banska uprava pripraviti sredstva za zidanje še ene moške srednje šole.

Za ženski naraščaj bodo začasno zado-stovale II. realna gimnazija na Poljanah, državna ženska gimnazija, ki je začasno na učiteljski in bo postopoma razširjena v popolno srednjo šolo ter ženska realna gimnazija pri Uršulinkah, ki ima tudi zagotovilo, da bo razširjena na popolno.

Državna ženska realna gimnazija, ki je začasno na učiteljski, bo morala dobiti lastno poslopje, ker Slovenija mora imeti tudi svoje državno žensko učiteljske; kajti bila bi krivica, da se zapre popoln srednješkoli zavod, ki je uspešno deloval nad šestdeset let.

Še težje kot z zgradbami je z opremo in učili. Vse naše šole so urejene predvsem za pasivno šolsko delo učencev, poslušanje in učenje iz knjige; manjkajo pa delavnice in knjižnice, kjer bi se mladina učila sama raziskovanja in dela z duhom in roko. Igrišča in telovadišča bi morala biti pri vsaki šoli, ker brez tega je nemogoča sestavna telesna vzgoja.

V ljudski šoli, kjer je šolanje obvezno, naj bi dobili vsi učenci vse knjige in zvezke, ki jih rabijo v šoli, brezplačno od občin in banovine. Razlogi za to so: a) pedagoški, ker učenec se bo bolj z veseljem poprijel učenja, ako bo imel knjigo takoj v začetku leta, učil se bo knjigo varovati in spoštovati, ker je

last šole t. j. skupnosti; b) socialno-etični; v šoli so vsi učenci enaki, imajo enake dolžnosti, pa tudi enake pravice, brez ozira na imovinske razmere staršev; c) gospodarski, ako nabavi vse knjige šolam banovinska zaloga šolskih knjig iz svojega založništva, se že s tem pocenijo knjige za 25 %. Kraljevska banska uprava je že za prihodnje proračunsko leto zvišala postavke za knjige siromašnim učencem v svojem proračunu in v proračunih krajevnih šolskih odborov; želeli pa je, da se ta akcija čim bolj pospeši.

Na vseh področjih človeškega dela je tehnika človeku pomočnica, le pri šolskem delu smo silno boječi in počasni pri uporabi tehničnih pridobitev. Radio se je v ljudskih šolah že nekoliko uveljavilo, kino, najmočnejše vzgojno sredstvo ljudskih množic v mestu, ne more še pri nas priti do veljave v šoli.

Modernega zemljepisnega, zgodovinskega, prirodopisnega in tehnološkega pouka si ne moremo misliti brez filma. Filmov iz obče zgodovine in tehnologije, dobimo iz tujine; iz narodne zgodovine in poznavanja domače zemlje, jih moramo sami napraviti in urediti tako, da bodo šolam na razpolago. Skrbeti moramo, da se to najboljše sredstvo pouka čimprej uvede v vse naše šole.

Stik med šolo in domom ni še dovolj globok, da bi lahko s tem podprli in spravili v sklad učno in vzgojno delo doma in šole. Zato nam je nujno potreben list za starše.

Zveza društev »Šola in dom« izdaja in zalaga v priročni obliki dela srbohrvatskih, francoskih in nemških klasikov, ki so predpisana po učnem načrtu za srednje šole. Do sedaj so izšle naslednje knjige: Perault: Contes de Fées; Senoa: Karanfil s pjesnikova groba, Narodne pesmi (srbohrv.), I. in II. zvezek; Ludwig: Der Erbförster in Grimms: Marchen, I. in II. zvezek.

V letu 1934. je Zveza začela akcijo za ustanovitev poklicne posvetovalnice, ki pa se ni mogla izvesti zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. Lani je ponovno pričel s to akcijo VIII. oddelek kr. banske uprave in prav bi bilo, da se zberejo sredstva za to prepotrebno ustanovo.

Banovinski učiteljski svet

Dne 3. aprila 1937. se je vršil na kr. banski upravi banovinski učiteljski svet, ki ga je sklicala kr. banska uprava v smislu § 149. zakona o narodnih šolah.

Banovinskemu učiteljskemu svetu je predsedoval načelnik prosvetnega oddelka kr. banske uprave gospod dr. Lovro Sušnik, glavni referat je imel banovinski šolski nadzornik g. Ivan Štrukelj, navzoč pa je bil tudi personalni referent ministrstva prosvete za dravsko banovino g. Fran Erjavec.

Banovinskega učiteljskega sveta so se udeležili vsi sreski šolski nadzorniki dravske banovine razen sreskega šolskega nadzornika za kamniški srez, gospoda Andreja Skulja, ki je na bolezenskem dopustu.

Konferenco je otvoril predsednik dr. Lovro Sušnik, ki je opozoril v svojem uvodnem govoru predvsem na tri stvari:

a) na ocene, ki so po njegovem mnenju veliko predobre, saj so poedini srez v dravski banovini, kjer ima do 90 % učiteljstva odlično oceno. Tako prakso je grajal;

b) na dopuste učiteljstva, ki jih sreski šolski nadzorniki dovoljujejo v utemeljenih primerih do 5 dni. Priporočal je, da se dajo dovoljenja za dopuste le v izjemnih primerih, sicer pa jih je odklanjati;

c) Na disciplinski postopek, pri katerem naj sreski šolski nadzorniki zaslusijo obdolženca in priče. Ni dovolj zasliševati samo obdolženca. Pri zasliševanju naj postopajo nadzorniki precej rigorozno.

Referat banovinskega šolskega nadzornika Ivana Štruklja.

V svojem referatu je govoril o dolžnostih sreskih šolskih nadzornikov po zakonu o narodnih šolah. Tolmačil je posamezne točke § 117. zakona o narodnih šolah, ki določa dolžnosti sreskega šolskega nadzornika. Zlasti je podal posebna navodila za nadzorovanje šol in učiteljstva.

Pri nadzorovanju naj pride sreski šolski nadzornik tudi pred šolo, ogleda naj si stavbo, vrt in strgalo pred poslopjem. V šoli sami naj ogleda pazljivo vse prostore, gre naj tudi v podstrešje, pregleda naj učiteljsko knjižnico in se prepriča o tem, če so knjige brezverske vsebine ali pa komunistične vsebine. V razredu naj točno pregleda vse spise, v razrednici zlasti če so zabeležene zamude. Tudi pod klopo oziroma pod klopmi je treba pogledati in pa če je pod njimi nasmeteno. Nadzornik mora opazovati in vedeti, kako se vedejo učitelji izven šole. Informirati se mora, če nadzorujejo v cerkvi vsi učitelji in tudi šolski upravitelji, ki se ne smejo odtežati. Nadzornik se mora informirati, kako se učitelji v cerkvi obnašajo, da ne bo kak učitelj stal pri povzdigovanju, kakor se je to dogodilo.

Nadzornik naj si napravi vsako leto za nadzorovanje šol poseben vrstni red, ki naj ga vsako leto izpremeni. Tudi po izvršeni inšpekciji ob koncu šolskega leta si mora dati predložiti spise izdelke, če se mu zdi, da učitelj po inšpekciji ne vrši svojih dolžnosti.

Ob začetku šolskega leta naj zahteva skupno z urniki posameznih šol tudi podrobne učne načrte za vse leto in to od vsakega razrednega učitelja.

Po končanem poročilu banovinskega šolskega nadzornika Ivana Štruklja je govoril referent Fran Erjavec. Dočim sta predsednik banovinskega učiteljskega sveta načelnik g. dr. Lovro Sušnik in banovinski šolski nadzornik g. Ivan

Izmed akcij, ki jih je Zveza izvršila v pretekli poslovni dobi, je tajnik omenil med drugimi veliki manifestacijski shod staršev v Mestnem domu, 8. maja 1934, in o uspehu deputacije, ki se je zgledala pri tedanjem načelniku za srednje šolstvo v ministrstvu prosvete g. Baludžiću, ki je bil tedaj v Ljubljani. Člani deputacije so povedali gospodu načelniku, katere so naše največje težkoče v našem srednjem šolstvu, ter da je edina možna rešitev v samoupravi slovenskega šolstva.

Tajnik je prečital poročilo o delovanju društev v Trzinu in Murski Soboti. V obeh krajih je društveno delovanje prav živahno.

Gospod ravnatelj Kveder Dragotin je poročal o delu ptujskega društva in o stanju šolstva v Ptuj. Gimnazijsko poslopje, kakor tudi obe okoliški ljudski šoli sta v slabem stanju. V društvu sodelujejo predvsem starši, ki žele večjega stika z učitelji in profesorji.

Gospod Ajdišek je poročal o društvenem delu v Trbovljah. Delavstvo kaže silno skrb za šole in želi, da bi se čimprej razširila meščanska šola in dobila novo poslopje tudi ljudska šola. Med šolsko mladino je hudo razširjena tuberkuloza. Preko 50 % šolobveznih otrok je okuženih po tuberkulozi. Akcija za šolsko polikliniko je dosegla že dovoljenje kr. banske uprave za ustanovitev. Potrebna je še zgradba. Sedanja občinska uprava podpira to akcijo. Otroci so v splošnem premalo in preslabo hranjeni; zdravniški pregled je ugotovil, da je 75 % otrok potrebno popravila zob.

Gospod Vidic Drago je poročal o delu društva na Senovem. Starši radi obiskujejo predavanja. Težka gospodarska kriza je hudo prizadela senovske rudarje in s tem tudi mladino, ki trpi pomanjkanje ter se kažejo podobne posledice kot v Trbovljah.

V prav takih razmerah živi mladina tudi v drugih krajih, kakor kažejo poročila društev. Upravi je bila izglasovana razrešnica.

Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor z določilom, da vsako društvo izbere svojega zastopnika v Zvezin odbor.

Štrukelj med podajanjem svojega poročila stala, je g. Erjavec govoril kar sede. Govoril je sledeče:

a) Nekateri nadzorniki zavračajo prošnje za premostitev, ki jih vlaga učiteljstvo med šolskim letom. Opozarja, da to ni potrebno, marveč naj sreski šolski nadzorniki vsako prošnjo pošljejo dalje. (Ta navodila izdana od referenta ministrstva prosvete so protivna odredbi ministrstva prosvete, ki je zabranilo pošiljati prošnje za premostitve med šolskim letom in naročilo, da naj jih sreski šolski nadzorniki zavračajo. V teh normativnih navodilih predvideva ministrstvo zgolj nekatere izjeme, ki jih navaja, vse druge prošnje pa naj se po navodilih ministrstva zavračajo. Učitelji naj prosijo za premostitev zgolj za časa razpisa prostih službenih mest, t. j. ob koncu šolskega leta.) Nikjer ni rekel gospod Erjavec, da je zadevna odločba ministrstva prosvete preklicana.

Dalje je govoril o tem, kako naj se šteje v osnovni šoli in v višji narodni šoli. Po posebni odločbi prosvetnega oblastva je bilo ukinjeno štetje enaindvajset, dvaindvajset itd. in uvedeno štetje, kakor ga imajo Hrvatje in Srbi t. j. dvajset eden, dvajset dva itd. Referent Erjavec se je izjavil proti temu štetju in prikazal potrebo, naj se šteje tudi dalje tako, kakor smo štel Slovinci popreje.

Na ugovor, da je predpisano štetje v narodni šoli s posebno odločbo in naj se ta odločba najprej izpremeni, potem se bo šlo drugače, ni odgovoril ničesar.

Dalje je grajal, da se vpisujejo v katalog v rubriko »narodnost« izraz »jugoslovanska« in ne »slovenska«. Zahteval je, da se v bodoče vpisuje v katalog »slovenska narodnost«. Na ugovor od strani enega od navzočih sreskih šolskih nadzornikov, naj se izda za to nova uradna odločba, ni odgovoril.

Napadal je, da učitelji ne znajo popravljati v spisnih nalogah niti pik in vejice in da je zato v zvezkih po že izvršenih korekturah vse polno napak. Pri tem pa imajo učitelji odlično oceno ter prehajajo zato ocene učiteljstva že v smešnost.

Dogajajo se primeri, da pridejo proti učiteljem ovadbe. Ko pa pogleda v službeni list vidi, da je dotični učitelj mogoče že 10 let odlično ocenjen. Proti nadzornikom, ki tako ocenjujejo učiteljstvo, bo treba disciplinsko postopati. Ravno tako bo treba postopati, če se bo dobila v knjižnici t. j. v šolski oziroma učiteljski knjižnici kaka knjiga brezverske oziroma komunistične vsebine.

Dalje je naročil, naj šolski nadzorniki ne pošiljajo na bansko upravo poročil za nastavitve manjkajočih učiteljskih oseb, ker so taka poročila in vloge brezpredmetne. Sedaj manjka kakih 270 učiteljev.

Kako oziroma kot kaj je prisostvoval referent Fran Erjavec zborovanju vseh sreskih šolskih nadzornikov dravske banovine, osebnosti ali pooblaščenosti od ministrstva, ni bilo pojasnjeno. Predsedujoči načelnik prosvetnega oddelka ga je uvodoma predstavil navzočim sreskim šolskim nadzornikom kot referenta ministrstva prosvete.

Ostaja pa dejstvo, da je referent ministrstva prosvete na uradnem banovinskem učiteljskem svetu, sklicanem na osnovi določbe zakona, nastopal proti uradnim navodilom in odločbam državnega ministrstva, na nedopusten način nastopal proti tem navodilom ter dajal sreskim šolskim nadzornikom navodila in naročila, naj delujejo drugače, kakor zahtevajo to oficijelne odredbe državnega ministrstva.

Po poročilu referenta Frana Erjavca so se čitali razni predlogi, ki so jih poslali poedini šolski nadzorniki prosvetnemu oddelku kr. banske uprave. Obravnavali se niso podrobneje niti ni bilo o njih nobenega glasovanja. Načelnik prosvetnega oddelka je samo izjavil, da se bodo upoštevali in predložili v odobritev višji inštanci, kolikor se jim bo zdelo dobro. Sklepa ni bilo nobenega.

† Pevcu Vaku

V Mariboru so 22. t. m. pokopali idealnega učitelja Vladimirja Fabianija, ki je učakal komaj 24 pomladi.

Zazijal je grob. Kruta, neizprosna smrt si je tokrat izbrala za žrtev mladega idealnega učitelja, ki je komaj zastavil korak v življenje.

Življenje blagega pokojnika nosi pečat današnje krize, ki jo preživlja številni kader mladih, delavolnih in kruha potrebnih brezposelnih učiteljev: matura — kadrski rok — brezupna leta brezposelnosti — in slednjič toliko pričakovana služba in z njo — razočaranja. Komaj pred 5 meseci je poln upov in idealov nastopil službo v mali prekmurski vasi Zamosstvu, kjer je dobil v revni bajti ležišče, ki naj bi bila sobica: ilovnata tla, zamreženo okence in iz navadnih desk zbito ležišče. To je bil novi dom učitelja — idealista, ki naj priklie v nežna srca mladine — radost in sonce. Kolika ironija!

Zdaj je konec službe in njene idealnosti...

Stisnjen v svoj zadnji domek, k molitvi sklenjeni nežni roki, ki sta nešteto krat ubirali strune, ugasnjene udane življenja polne oči, gluha ušesa, ki so tenkočutno prisluškovala mili pesmi, nema usta, iz katerih je donela lepa pesem, — strto je srce, ki je prekipevalo čustev.

Največja, najlepša izbira in skrajno nizke cene spomladanskega volnenga blaga za plašče, kostume, kompleje in obleke. Pralno blago in čudovito lepe svile. Za cenj. učiteljstvo posebne plačilne ugodnosti

Zapisnik se ni pisal.

Kakega dogovora o enotnem šolskem delu radi obravnavanja važnejših načelnih vprašanj, ki se nanašajo na pouk, vzgojo, ureditev šol, na učbenike, učne načrte in vse drugo, kar se tiče šolstva v banovini in zaradi česar predvideva § 149. zakona o narodnih šolah sklicanje banovinskega učiteljskega sveta, sploh ni bilo.

Zdaj je mrtev pevec po milosti božji...

Blagi, mladi prijatelj Vako je bil pevec, ki ga je dičila globoka čustvenost, nežna milina glasu in izredna tenkočutnost. Sredi današnjega, zmaterializiranega sveta je bil po kojniki pravi vzor vnetega in zvestega pevca; pel je povsod; v vsakem neznatnem krogu prijateljev, v zboru Glasbene matice, v zboru mariborskih akademikov, rad pomagal pri zboru trgovske mladine in pri cerkvenem zboru. Njemu je bila pesem srčna potreba in duševna hrana.

Polje, kdo bo tebe ljubil, ko bom jaz v grobu spal...?

Kolikokrat je nežnemu pevcu privrela ta tožno-lepa pesem iz polnega srca? Vako, ali si slutil, da se to uresniči nad Teboj?

Zdaj je pesmi konec...

In kolikokrat je z zadnjo kitico prosil:

Jaz pa bom pomlad naprosil naj gre mimo mojih tal...!

Kdo naj je uslišan, ako ne pevec, kakršen je bil blagi Vako?

Se več! Pomlad je dahnila v grob blagega pevca še preden je legel vanj, nastlala mu je zadnji dom s cvetjem in ga spremila na zadnji poti s pesmijo škrjančkov...

C-c.

A. ŽLENDER

manufaktura za dame in gospode
Ljubljana — Mestni trg 22

Splošne vesti

POMEMBEN ODLOK

Kraljevska banska uprava dravske banovine. IV. No. 7365/1.

Ljubljana, 15. aprila 1937.

Objava.

V slovenskih prevodih zakonov uredb in pravilnikov, kakor tudi v uradnih spisih se je doslej za srbsko besede: »narodna šola« napačno rabila slovenska: »narodna šola«, v mnenju, da sta izraza istovetna, temu pa ni tako. Slovenska beseda: »narodna« ustreza srbski besedi: »nacionalna« (narod = nacija), srbski besedi: »narodni« pa ustreza slovenska beseda: »ljudski«.

Pripominjam, da je taka napačna raba izraza »narodna šola«, ki je bila povzročena po napačnem uradnem prevodu, vzbujala v slovenski javnosti čisto opravičeno kritiko in nevoljo.

Zaradi tega odredjam na temelju točke 1. § 39. zakona o bankski upravi, da se poslej v »Službenem listu« in uradnih spisih uporablja izključno izraz: »ljudska šola« za srbski: »narodna šola«.

Napis, štampiljke, tiskovine i. dr. z drugačnimi izrazi smejo ostati, dokler se ne izrabijo, obnoviti pa se morajo v novem besedilu.

Ban: dr. Natlačen.

TOVARISIČI T. P.

Strah te je dežja in viharja in samotne doline? Zelela bi si toplih, sončnih žarkov, prijaznih oči, ustnic in rok, ki bi te užigale. Mar nimaš sama v sebi nič življenjskih moči, nič sanj, nič volje do dela, do uživanja drugih? Glej, pred teboj sede nežni otročki. Njih vprašujejo oči so uprte v tebe. Njih ročice se iztežajo proti tebi; daj! Mar jih ne vidiš? Ali nočeš zdramiti teh oči, teh utripajočih srčec, nočeš užgati v njih veselja do učenja, znatizelnosti? Ali ne vidiš izčrpanih, od dela sklonjenih mater, ki čakajo prijaznih tvojih besed. Tega vsega ne vidiš? Ne razumeš, da moraš ti dajati, dajati s polnimi rokami iz bogatega zaklada svojega srca, da moraš vzljubiti to tiho dolino, to preprosto ljudstvo, to nežno dečico. Zakaj se zapreš egoistično sama vase in zahtevaš le, da bi drugi tebi dajali? Če tega ne razumeš, si zgrešila svoj poklic. Vodi pa, da vsako vestno in s požrtvovalnostjo storjeno delo daje globoko zadoščenje in zadovoljstvo. Ne cvete sreča samo na mrzlem, brezdušnem mestnem tlaku in vrvežu ljudi. Sreča je v tebi — tam jo išči. Prižgi ji ljubezni silni kres.

E. D.

— Tovariš Anton Grmek. V Ljubljano je prišel k svojem na zdravljenje tovariš Anton Grmek, dolgoletni učitelj v Trstu in bivši predsednik »Zveze slovenskih učiteljskih društev« v Italiji. — Vsi, ki so kakor koli imeli priliko stopiti z njim v ožje stike in uživati osebni dojem njegove nenadkriljive poštenosti in kolegijskosti, bodo ob tej vesti prijetno presenečeni. — Po trudoplnem življenjskem delu, ki pomenja en sam nepretrgan epus moške borbe proti vsem krivicam, mu želimo, da bi preživel resnično zaslužen pokoj v sreči in zadovoljstvu, v krogu svoje ljubljene družine in neštevilnih prijateljev.

ki so in bodo gledali v njem vedno vzor tovariša, poštenjaka in požrtvovalnega boreca za ideale, ki jim je ostal vse življenje neomajno zvest.

— Proslava Vidovega dne. Priprava za dostojno proslavo Vidovega dne je učiteljstvu jemala vedno mnogo časa in truda, posebno na šolah, ki v svojih knjižnicah nimajo primerne materiala. »Učiteljski dom v Ljubljani« je zato prišel na misel izdati v posebni brošuri zbirko nagovorov za nižje, srednje in višje razrede osnovnih šol z dodatki lahko vpriporljivih igrice ter deklamacij. Cena bo baje le 4 din za izvod, tako da se bo vsakemu učitelju bolj izplačalo žrtvovati to vsoto kot pa truditi se s sestavo programa, s prepisi in drugim. Želimo le, da bi brošura pravočasno izšla, da bo učiteljstvu mogoče v miru vse pripraviti. O vsebini brošure bomo poročali podrobno, ko izide.

— ŠOLSKA UPRAVITELJSTVA naprošamo, da posredujejo pri svojih krajevnih šolskih odborih v svrhu poravnave zaostale in nove naročnine »Popotnika«. Poslušajte se pri nakazilih poštne položnice št. 11.153 in ne drugih, ker napravljajo taka nakazila mnogo administrativne zamude. Kdor nima omenjenih položnic, naj jih reklamira pri upravi JUU.

Uprava JUU.

— Igre za materinsko proslavo. Izšlo so nove, domače izvirne igre za materinsko proslavo z naslovom: »Slovenski materi«. Glasbene točke so uglasbili naši znanj domači skladatelji: Zorko Prelovec, Stanko Premrl in Danilo Bučar. Zvezek vsebuje pet igrice z uvodno deklamacijo in sicer: Mirko Kunčič: »Živi in mrtvi materi« (spevoigra), »Cilka in njena punčka«, »Mladi uporniki«, »Za srečo«, »Prodajalka Metka«. Pravico do uprizoritve dobi oder, ki kupi tri izvode zvezka in eno glasbeno prilogo. S tem je oder tudi oproščen plačila vsake avtorske tanieme (tudi za glasbeni del) in sicer za vseh pet igrice, ki jih vsebuje zvezek! Brez tega pogoja oder nima pravice do uprizoritve katere koli od teh igrice! Knjiga stane (1 izvod) 20 din, glasbena priloga 6 din ter se naroča v Učiteljski knjižarni v Ljubljani.

— »Roman o Prešernu«, nova knjiga Ilke Vaštetove izide v začetku maja. Glej subskripcijske cene v naročilnici med današnjimi inserati. — Knjigotržna cena bo za 25 % višja. Priporočamo tovarišem in tovarišicam, da se poslužijo subskripcijske cene in naročijo pravočasno zanimivo knjigo. Knjige se razpošljejo po prejemni plačilu.

— JADRANSKO MORJE vabi cenj. tovariše(ice) v krog članov »Obmorskega učiteljskega doma«, ki ga hoče društvo postaviti v Omišlju na otoku Krku. — Pristopajte k društvu! Pogoj zelo ugodni — brez rizika. — Natančnejše informacije daje društvo, Franciškanska ulica 6.

— SRESKA UČITELJSKA DRUŠTVA prav lepo prosimo, da poravnajo zaostalo in tekočo članarino čimprej, ker ne moremo drugače zadostiti svojim obveznostim napram upnikom.

Uprava JUU.